

**LINGUISTIC-STILISTIC ANALYSIS OF THE SONG „MBRAMJA”
(„DINNER”) BY ESAD MEKULI**
**ЛИНГВОСТИЛИСТИЧКА АНАЛИЗА НА ПЕСНАТА „МБРАМЈА”
(„КВЕЧЕРИНА”) ОД ЕСАД МЕКУЛИ**

Marina SPASOVSKA¹

¹ Department of Macedonian Language and Literature, Faculty of Philology, University of Tetova

*Corresponding author e-mail: marina.spasovska@unite.edu.mk

Abstract

It is well known that translating different texts sets special requirements on the translator and because of that the procedure of translating different materials, the translation of literary and strictly scientific papers is different. Unlike the strictly scientific texts, where in the translation, one should mainly take into account the credible teaching of the subject-logical content, in the translation of the literary texts, in addition to the first component, one should also take into account the pictorial and emotional content, primarily because such texts have artistic value.

That is why literary translation, especially the translation of literary genres into verse, is an extremely creative process. For this occasion, we decided to make a linguistic-stylistic analysis of the song “Mbramja” by the poet Esad Mekuli, written in Albanian and the song “Kvecherina” (“Twilight”), its translated version in Macedonian. We will make the analysis at the level of utterance (from a linguistic aspect) and at the level of linguistic signs (morphological, syntactic and lexical level). Of course, we will also refer to the sound side of the poetic expression itself.

Key words: *analysis, rhyme, literary translation, verse.*

Апстракт

Познато е дека преведувањето на различни текстови поставува посебни барања пред преведувачот и дека поради тоа се разликува постапката при преведувањето на различен материјал, односно преведувањето на литературни и на строго научни текстови. За разлика од строго научните текстови, при чијшто превод, главно, треба да се води сметка за веродостојно предавање на предметно-логичката содржина, при преведувањето на литературните текстови, покрај за првата компонента, воедно, треба да се води сметка и за сликовната и за емоционалната содржина, пред сè бидејќи ваквите текстови имаат уметничка вредност.

Токму затоа, книжевниот превод, особено преводот на литературните жанрови во стих, е исклучително креативен процес. За оваа пригода се решивме да направиме лингвостилистичка анализа на песната „Mbramja” од поетот Есад Мекули, напишана на албански јазик и на песната „Квечерина”, нејзината преведена варијанта на македонски јазик. Анализата ќе ја правиме на нивото на исказот (од јазичен аспект) и на нивото на јазичните знаци (морфолошко, синтаксичко и лексичко ниво). Секако дека ќе се осврнеме и на звучната страна на самиот поетски израз.

Клучни зборови: *анализа, рима, литературен превод, стих.*

Познато е дека преведувањето на различни текстови поставува посебни барања пред преведувачот и дека поради тоа се разликува постапката при преведувањето на различен материјал, односно преведувањето на литературни и на строго научни текстови. За разлика од строго научните текстови, при чијшто превод, главно, треба да се води сметка за веродостојно предавање на предметно-логичката содржина, при преведувањето на литературните текстови, покрај за првата компонента, воедно, треба да се води сметка и за сликовната и за емоционалната содржина, пред сè бидејќи ваквите текстови имаат уметничка вредност.

Токму затоа, книжевниот превод, особено преводот на литературните жанрови во стих, е исклучително креативен процес. За оваа пригода се решивме да направиме лингвостилистичка анализа на песната „Mbramja” од поетот Есад Мекули, напишана на албански јазик и на песната „Квечерина”, нејзината преведена варијанта на македонски јазик. Анализата ќе ја правиме на нивото на исказот (од јазичен аспект) и на нивото на јазичните знаци (морфолошко, синтаксичко и лексичко ниво). Секако дека ќе се осврнеме и на звучната страна на самиот поетски израз.

Во продолжение ги наведуваме и двете песни, односно и оригиналната, напишана на албански јазик и преведената, на македонски јазик.

Mbramja

Si tufa mëndafshi t'artë në të kaltërten shami,
n'mes dy duersh t'bardha, dy kodra në borë-
flakron përëndimi... Retë mbi krye prorë
ngasin nëpër qiell dhe zhduken n'hapsi.

...Dhe drita e mbrame shuhet mbi çdo sukë:
cipa e natës shtrihet mbi fushat e përhimе,
malet heshtin n'errësi si me qenë të ngrime,
si të humbet jeta- çdo gjâ u nxi, u zhduk.

N'ajri ndihen klithmat e natës që ra-
drujt pran rrugës era i për kund...
Ndërsa drita e bardh, e tretun dikund,

shigjeta të flakta mpreh errësinës me i ra.
Terri sundon botën. Katundet e shtrime
në mes të natës prehen n'lugin me andrrime.

Квечерина

Како букет златна свила во сината шамија,
Меѓу две бели порти, две брега под снегот-
Пламнува западот... Облаците над главата
Секогаш по небото талкаат и се губат.

... И последната вечер се гаси над сите агли:
Ноќната обвивка се простира над полиња зелени,
Планините молчат во темнина како да се смрзнати,
Како да се губи животот – сè потемна, и исчезна.

Во воздухот се слушаат врискањата на ноќта што иде-
Дрвјата покрај патот воздухот ги ниша...
одека белиот ден, некаде чека,

Остри пламени стрели темнината да ја нападнат,
Темнината владее со светот. Пространите села
Среде ноќта, одмараат во долината, сонувајќи.

На метричко рамниште можеме да забележиме дека преведената песна се состои од ист број строфи и стихови како и онаа во оригиналот, односно, првата и втората строфа имаат по четири, а третата и четвртата строфа по три стиха. Она што е различно е дека секој стих на преведената варијанта започнува со голема буква, а во оригиналот со голема буква започнува секоја строфа, или нова реченица. Во однос на римата, констатираме дека во албанската, односно оригиналната верзија, во сите четири строфи се римуваат вториот и третиот стих (borë - prorë; e përhimе - të ngrime, i për kund - dikund, e shtrime – andrrime), а во македонскиот превод нема рима, што донекаде и се подразбира, бидејќи преводот е веродостоен.

Сепак, отсуството на рима не мора да значи дека песната не е ритмична или дека е нарушена нејзината певливост. Токму таа ритмичност се постигнува, на пример со фonomорфолошката фигура алитерација, којашто во оригиналот е застапена во вториот стих на првата строфа, каде што се повторува гласот *d*: „n` mes dy duersh t`bardha, dy kodra në borë”, во третиот стих од третата строфа, каде што се повторуваат гласовите *in*: „Ndërsa drita e bardh, e tretun dikund” и во вториот стих од четвртата строфа, со повторување на гласовите *und*: „Terri sundon botën. Katundet e shtrime...” ..., додека во преводот ја забележуваме во првиот стих на првата строфа, каде што се повторуваат гласовите *ла*: „Како букет златна свила...”, потоа во третиот стих на првата строфа, со повторување на истите гласови: „Пламнува западот... Облаците над главата” и во првиот стих на втората строфа, каде што игривоста на стихот се постигнува со повторување на гласот *с*: „И последната вечер се гаси над сите агли”.

Ако направиме една површна морфолошка анализа, ќе забележиме дека и во оригиналот и во преводот имаме поголема фреквенција на именките наспрема глаголите. Во преводот постои придржување на глаголските форми на оригиналот, односно, во целата песна доминира сегашното време (освен во четвртиот стих од втората строфа, каде што има употребено аористни форми).

Она што се забележува уште при првичното исчитување на двете песни е дека во нив, главно, е запазен збороредот карактеристичен за соодветниот стандарден јазик. Имено, местото на придавките во именските групи во албанскиот литературен јазик е секогаш зад именките, додека, пак, во македонскиот литературен јазик е обратно, односно тие стојат пред именките, како нивни определби.

Имајќи го предвид фактот дека во рамките на поезијата се дозволени отстапки, односно јазичните знаци можат да бидат организирани на начин различен од оној што е вообичаен во стандардниот јазик, забележуваме дека иако преводот му е веродостоен на оригиналот, сепак, во него, главно, е запазен редоследот на зборовите – карактеристичен за македонскиот јазик. Но и во оригиналот и во преводот констатираме по едно инверзивно решение: во првиот стих од првата строфа во албанската и во вториот стих од втората строфа, во македонската верзија. Сето ова ќе го илустрираме преку следните примери:

<i>Албански</i>	<i>Македонски</i>
mëndafshi t'artë	<u>златна свила</u>
të kaltërten shami	<u>сината шамија</u>
duersh t`bardha	<u>бели порти</u>
drita e mbrame	<u>последната вечер</u>
cira e natës	<u>ноќната обвивка</u>
fushat e përhime	<u>полиња зелени</u>
drita e bardhë	<u>белиот ден</u>
shigjeta të flakta	<u>пламени стрели</u>
katundet e shtrime	<u>пространите села</u>

Познато е дека ваквите инверзивни решенија се дозволени во поетските склопови, со цел да се постигне поголема емоционална обоеност. Инверзивни конструкции забележуваме и на синтаксичко рамниште. Секако дека и ваквите прекршувања на нормите на синтаксата се вообичаени во поезијата. Констатираме дека преведувачот направил буквален превод, така што изместениот редослед се забележува, генерално, во истите стихови (во вториот стих од третата строфа): drujt pran rrugës era i përkund.../дрвјата покрај патот ветерот ги ниша...; (во првиот стих од последната строфа): shigjeta të flakta mpreh errësinës me i ra/остри пламени стрели темнината да ја

нападнат. Во преведената верзија забележуваме синтаксичко изместување и во четвртиот стих од првата строфа: Секогаш по небото талкаат и се губат.

На лексичко ниво, и во оригиналот и во преводот, е евидентна употребата на општонародна лексика. Од сето ова што досега го анализиравме, можеме да констатираме дека преводот не отстапува многу од оригиналот, напротив – тие отстапувања се многу ретки, бидејќи нема додавање на нови зборови, а ни скратување на оригиналниот текст. Она што го забележуваме, а воедно и го поздравуваме е преводот на насловот на песната. Имено, преведувачот, употребувајќи ја лексемата *квечерина*, наместо *вечер*, направил мошне интересен избор, а сакајќи да постигне поголема експресивност, успеал во тоа.

Секако дека задачата на преведувачот, особено на оној кој прави книжевен превод (препев) е многу тешка и одговорна. Воопшто не е едноставно да се најдат соодветни зборови во јазикот на преводот, кои ќе кореспондираат со значењето, гласовноста, со звучноста на оние од оригиналот. Но, преведувачот треба да се стреми кон естетика, а не кон лингвистичка еквиваленција, бидејќи преводот треба да ја пренесе истата порака како и оригиналот. Врз основа на нашето јазично чувство и на скромното познавање на албанскиот јазик, можеме да забележиме дека „Квечерина”, генерално, успешно ја пренесува пораката на оригиналната „Mbramja”, но, сепак, би дале неколку наши сугестии односно можни решенија за одредени моменти:

Mbramja

Si tufa mëndafshi t'artë në të kaltërten shami,
n'mes dy duersh t'bardha, dy kodra në borë-
flakron përëndimi...Retë mbi krye prorë
ngasin nëpër qiell dhe zhduken n'hapsi.

...Dhe drita e mbrame shuhet mbi çdo sukë:
cipa e natës shtrihet mbi fushat e përhime,
malet heshtin n'errësi si me qenë të ngrime,
si të humbet jeta- çdo gjâ u nxi, u zhduk.

N'ajri ndihen klithmat e natës që ra-
drujt pran rrugës era i për kund...
Ndërsa drita e bardh, e tretun dikund,

shigjeta të flakta mp reh errësinës me i ra.
Terri sundon botën. Katundet e shtrime
në mes të natës prehen n'lugin me andrrime.

Квечерина

Како врзоп златна свила во шамија сина,
меѓу две бели порти, два брега под снегот-
пламнува западот... Облаците над главата
Талкаат по небото и се губат во бескрајот.

... И последната вечер се гаси зад секој рид:
ноќната обвивка се простира над полињата зелени,
планините молчат во темнината како да се смрзнати,
како да се губи животот – сè потемна, сè исчезна.

Во воздухот се слушаат врисоците на ноќта што иде-
дрвјата покрај патот ветерот ги ниша...
додека белиот ден, некаде чека,

остри пламени стрели темнината да ја нападнат.
Темнината владее со светот. Распосланите села
среде ноќта, одмораат во долината, сонувајќи.

Нашиот избор за јазична анализа падна токму врз поезијата како книжевен жанр, бидејќи таа, како што вели Конески (1990: 287) „...ја брише прашиката од зборовите, синтагмите и речениците, и го прави постојано свеж јазичниот пејзаж”.

Референци

- [1]. Арсовиќ-Николиќ, Л. 1990. *Преведување – теорија и практика*, Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“.
- [2]. Конески, Б. 1967. *Граматика на македонскиот литературен јазик*, Скопје: Култура.
- [3]. Конески, Б. 1990. *Ликови и теми*, Скопје: Култура.
- [4]. Кристал, Д. 1987. *Кембричка енциклопедија језика*, Београд: Нолит.
- [5]. Минова-Гуркова, Л. 2000. *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*, Скопје: Магор.
- [6]. Препев на македонски јазик - Шабани Р. 2017. *Поети и раскажувачи академици (Антологија на поети и раскажувачи на Академијата на науките и уметностите на Косово)*, Скопје: *МАНУ, АНУК*.